

Dongemond college

School voor vwo - havo - vmbo

Taalbeleid

MT	goedgekeurd op 5 juli 2022
College van Bestuur	formeel vastgesteld 8 juli 2022

Versie: juli 2022
Auteur: A. Wallert
Looptijd: Onbepaald
Loopt af op: Onbepaald

1. Aanleiding

De wet "Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen" is op 1 augustus 2010 in werking getreden. In het Referentiekader doorlopende leerlijnen taal en rekenen is landelijk vastgesteld wat er van de leerlingen verwacht wordt op het gebied van taal en rekenen/wiskunde. De basiskennis en -vaardigheden die voor alle leerlingen van belang zijn, staan hierin beschreven. Het aanleren van de basiskennis en -vaardigheden is een kerntaak van het onderwijs.

Het Referentiekader taal beschrijft voor vier taaldomeinen wat leerlingen zouden moeten kennen en kunnen op verschillende momenten in hun schoolloopbaan. Voor het Dongemond college betekent dit dat leerlingen van het vmbo aan het einde van hun examenjaar voor de vier taaldomeinen niveau 2F behaald moeten hebben. Havoleerlingen moeten niveau 3F behaald hebben en voor het vwo geldt niveau 4F. Het Dongemond college zal er dus zorg voor moeten dragen dat leerlingen minimaal het betreffende niveau halen. (In bijlage 1 informatie over de wet- en regelgeving en de referentieniveaus voor het vak Nederlands).

2. Situatieschets

Op het Dongemond college merken we op alle afdelingen dat de taalproblemen groter worden. Dit valt op tijdens de lessen, maar dit komt ook naar voren in uitslagen van toetsen. We zetten in de onderbouw citotoetsen in om te meten hoe leerlingen op bepaalde taalvaardigheden scoren. Eind groep 8 zou 75 procent van de leerlingen voor alle vier de domeinen minimaal niveau 1F moeten beheersen. Uit onze citoscores van klas 1 (niveau vmbo) blijkt dat leerlingen de afgelopen jaren slecht op het onderdeel leesvaardigheid scoren. Ook zijn er leerlingen die onder het niveau 1F scoren.

Daarnaast blijkt uit het PISA-onderzoek waaraan leerlingen van de unit havo/vwo hebben meegedaan, dat er slecht wordt gescoord bij het onderdeel leesvaardigheid. Ten opzichte van andere Nederlandse scholen die ook hebben meegedaan aan dit onderzoek, scoort het Dongemond college niet goed. Eind 2022 gaan de derdeklassers op havo en vwo weer deelnemen aan een nieuw PISA-onderzoek.

3. Visie

Het Dongemond college wil een weloverwogen wijze hanteren waarop het omgaat met het gebruiken en onderwijzen van de taal. Taalbeleid zorgt ervoor dat docenten de leerstof voor alle leerlingen zo toegankelijk mogelijk maken. Taalgerichte vaklessen zijn contextrijk, bevatten taalsteun en zitten vol interactie. Taalbeleid is er ook op gericht docenten bewust te maken van de problematiek dat leerlingen onvoldoende taalvaardig zijn in het Nederlands en niet altijd hetzelfde referentiekader hebben.

Taal is een basisvaardigheid in alle vakken en voor de hele school. Het gaat niet alleen om het aanpakken van achterstanden, maar ook over het (op maat) bedienen van alle leerlingen. Iedere docent zal taalgericht onderwijs moeten gaan geven. Op de langere termijn zal dit betekenen dat het taalbeleid uitgevoerd wordt binnen alle secties.

4. Uitgangspunten:

Algemeen:

- Er zal een leescultuur moeten ontstaan. Er is een goed gevulde bibliotheek op school en docenten stimuleren leerlingen om te lezen.
- Leerlingen die niet goed scoren, krijgen ondersteuningslessen.
- De taalachterstanden bij leerlingen worden aangepakt.
- Naast de afstemming in de sectie Nederlands moet er ook afstemming komen binnen en met de andere vakken op het gebied van de aanpak van woordenschat, taalverzorging en begrijpend lezen.
- Tijdens de les wordt gezorgd voor taalgericht onderwijs.
- Alle docenten zijn zich bewust van het feit dat taal een basisvaardigheid is in alle vakken en voor de hele school.
- Alle docenten zijn zich bewust van hun taalgebruik tijdens hun les.
- De taalcoördinator kan optreden als coach en/of vraagbaak voor collega's rond taal.
- We moeten schoolbreed uitdragen dat taal onderdeel is van ieder vak.
- Er is meer samenwerking tussen de afdelingen.
- Er is aandacht voor voorlichting aan ouders.
- Er moet oog zijn voor collega's die moeite hebben met taal. Aan collega's die vragen hebben, moet hulp geboden worden.

De sectie Nederlands:

- stelt vast of het curriculum de referentieniveaus dekt, op alle niveaus (2F: eind vmbo, havo-3, vwo-3, 3F: eind havo en 4F: eind vwo).
- past waar nodig het curriculum aan, zodat referentieniveaus gedekt zijn.
- analyseert de uitkomsten van CITO-VAS en van overige toetsen en brengt de ondersteuningsbehoefte van de leerling in kaart.
- werkt met vakondersteuningsuren waarbij een docent beschikbaar is om een leerling van een bepaald leerjaar te ondersteunen om de taalachterstand weg te werken.
- zorgt samen met de leescoach dat de bibliotheek gevuld is en blijft.
- draagt het belang en plezier van lezen uit.

De overige secties:

- dragen concreet bij aan de taalvaardigheid van leerlingen bij het vak.
- besteden aanwijsbaar aandacht aan de taalproblemen die leerlingen ervaren bij het vak.
- benadrukken en stimuleren het belang van lezen zowel bij leerlingen als bij ouders.

Het management:

- stimuleert schoolbreed de aandacht voor de rol van taal en het referentiekader.
- faciliteert de secties om het taalbeleid naar behoren uit te voeren.
- faciliteert het leesbeleid.
- zorgt ervoor dat het aanbod in de bibliotheek actueel blijft.
- draagt het belang van lezen uit (en maakt dat ook zichtbaar in de school).

5. Actiepunten:

- Per leerling stellen we vast op welk referentiekader (1F, 2F, 3F, 4F) voor taal hij/zij staat. Dit gebeurt door CITO-metingen te hanteren (woordenschat en tekstbegrip) én door toetsvormen en -resultaten binnen de 4 domeinen te analyseren (zie bijlage 1).

- Een doorlopende leerlijn taal wordt opgezet en er wordt op individueel niveau voor geijkte (extra) begeleiding gezorgd. De referentiekaders met de bijbehorende domeinen zijn hier leidend.
- Vanuit de scores die de leerlingen behalen op de CITO-VAS onderdelen Nederlands en Engels (CITO 0-1-2-3) zetten de betreffende vakdocenten i.s.m. de taalcoördinator een inhaalprogramma op op kindniveau. Dit betreft de onderdelen leesvaardigheid en woordenschat.
- Alle docenten zijn zich binnen het eigen vak bewust van het hanteren van de juiste spelling en grammaticaregels (taalverzorging).
- Docenten van alle schoolvakken worden betrokken om te komen tot een eenduidige aanpak van taalverzorging (spellen en grammatica) door de leerlingen.
- Bij alle vakken zijn docenten in staat het idioom uit eigen jargon uit te leggen.
-

6. Actiepunten op leesbeleid:

De acties op leesbeleid kunnen steeds meer schoolbreed plaatsvinden.

- We gaan de verbinding aan met Theek 5 op gebied van advies en hulp.
- De mediatheken zijn overgegaan op het vernieuwde systeem van Aura dat het uitlenen van boeken vereenvoudigt. Leerlingen kunnen op die manier boeken reserveren bij de openbare bibliotheken als de schoolbib de titel niet bezit.
- We kunnen op bibliotheekbezoek bij Theek 5.
- We kunnen een schrijver naar school halen.
- We zetten een leescoach in. Deze heeft voldoende kennis en enthousiasme om kinderen te helpen met het zoeken van boeken die aansluiten bij hun interesses. Docenten Nederlands doen dit ook tijdens hun lessen. De leescoach gaat in de klassen het gebruik van de Aura-app uitleggen. De leescoach gaat zelfstandig op zoek naar activiteiten. Er is een eerste aanzet tot een voorleesontbijt voor brugklassers. Ook wordt er nagedacht over het uitnodigen van een schrijver op school.

Bijlage 1 - Informatie over de wet- en regelgeving en de referentieniveaus voor het vak Nederlands

Wet- en regelgeving

De wet "Referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen" is op 1 augustus 2010 in werking getreden.

De wet strekt zich over vrijwel alle onderwijssectoren uit en het beoogt geciteerd: "een goede zichtbaarheid van het niveau van beheersing van de Nederlandse taal en het rekenen voor zowel de leerling als de leraar en de school;

- meer eenduidigheid in taal- en rekenonderwijs in de gehele onderwijskolom;
- meer doelgericht taal- en rekenonderwijs door nauwkeurig omschreven doelen;
- een betere overdracht van leerlingen tussen de verschillende onderwijssectoren door de introductie van een eenduidige en gemeenschappelijke taal;
- het ontstaan van beter doorlopende leerlijnen voor taal en rekenen;
- het (opnieuw) doordenken door scholen van de aanpak van taal en rekenen;
- het verleggen van accenten binnen het huidige taal- en rekenonderwijs.

Het referentiekader vormt de basis voor (aanpassing van) lesmethoden, leermiddelen en toetsen/examens. Daardoor zal het ook uitgangspunt zijn bij het ontwerpen van taal- en rekenonderwijs binnen scholen en lerarenopleidingen."

Referentieniveaus

De referentieniveaus beschrijven welke basiskennis en -vaardigheden leerlingen moeten beheersen voor taal en rekenen. Er zijn vier fundamentele niveaus en vier streefniveaus (1F t/m 4F en 1S t/m 4S) voor primair onderwijs, (voortgezet) speciaal onderwijs, voortgezet onderwijs en mbo. Tussen de vier niveaus is sprake van overgangen of drempels. Dit zijn de overstappen die leerlingen maken binnen het onderwijssysteem. (De fundamentele niveaus zijn: 1F, 2F, 3F en 4F en de streefniveaus zijn: 1S, 2S en 3S).

Toewijzing van de referentieniveaus taal aan de onderwijssectoren

1F en 1S: primair en speciaal onderwijs

2F: mbo 1, 2, 3, vmbo

3F: mbo 4, havo

4F: vwo

Niveau	Fundamentele kwaliteit	Drempel
1F	Eind primair onderwijs	Van po naar vo
2F (=1S)	Eind vmbo en mbo-2 en mbo-3	Van vmbo naar mbo of havo en van mbo-3 naar mbo-4
3F (=2S)	Eind mbo-4 en havo	Van havo en mbo-4 naar ho
4F (=3S)	Eind vwo	van vo naar wo

Taal

Bij taal gaat het om vier domeinen of hoofdonderwerpen: mondelinge taalvaardigheid, leesvaardigheid, schrijfvaardigheid en taalverzorging waaronder spelling en grammatica. Elk hoofdonderwerp is op vier niveaus beschreven. De niveaus geven een opklimmende moeilijkheidsgraad aan. Elk fundamenteel niveau omvat het voorgaande niveau en bij het

behalen van een fundamenteel niveau kan het volgende niveau gezien worden als streefniveau. Dus 2F is 1S, 3F is 2S en 4F is 3S.

De niveaubeschrijvingen voor de referentieniveaus van het domein taal zijn:

1. Mondelinge taalvaardigheid, met de drie subdomeinen gespreksvaardigheid, luistervaardigheid en spreekvaardigheid.
2. Leesvaardigheid, met de twee subdomeinen: lezen van zakelijke teksten en lezen van fictionele, narratieve en literaire teksten.
3. Schrijfvaardigheid. Schrijven wordt ruim opgevat, het gaat om het produceren van creatieve en zakelijke teksten.
4. Begrippenlijst en taalverzorging. In de begrippenlijst staan termen en concepten die leerlingen en docenten nodig hebben om over taalvaardigheid van gedachten te wisselen. Bij taalverzorging gaat het om zaken die in dienst staan van een verzorgde schriftelijke taalproductie.

De beschrijving van de referentieniveaus kent voor de mondelinge taalvaardigheid, leesvaardigheid en schrijfvaardigheid eenzelfde opbouw. In onderstaande volgorde komen aan bod:

- een algemene omschrijving van het (sub)domein;
- taken, die een leerling op het betreffende niveau moet kunnen uitvoeren;
- kenmerken van de taakuitvoering, die aangeven aan welke karakteristieken een taak op het betreffende niveau moet voldoen.

Het vierde domein begrippenlijst en taalverzorging kent een eigen structuur. Hierin wordt beschreven wat we van leerlingen verwachten als het gaat om grammatica en spelling en er staan begrippen in die leerlingen moeten kunnen gebruiken op de verschillende niveaus.

De globale beschrijvingen voor taal

1F, de globale beschrijving voor taal

De leerling:

- kan eenvoudige gesprekken voeren, informatie en meningen en opvattingen interpreteren voor zover deze dicht bij de leerling staan;
- kan eenvoudige teksten over herkenbare onderwerpen zodanig vloeiend lezen dat woordherkenning en tekstbegrip de leerling niet in de weg staan;
- kan jeugdliteratuur, waarvan de structuur eenvoudig is, belevend lezen;
- kan korte, eenvoudige teksten schrijven over alledaagse onderwerpen in de vorm van een briefje, kaart of e-mail. Kan de meest voorkomende leestekens gebruiken;
- kent woordsoorten en beheerst werkwoordspelling en regels voor spelling.

2F (= 1S), de globale beschrijving voor taal

De leerling:

- beschikt over voldoende woorden om zich te kunnen uiten, kan redelijk en vloeiend een probleem verhelderen en kan informatie vragen, verzamelen, verwerken en geven;
- kan instructieve teksten en betogende teksten lezen en eenvoudige adolescentenliteratuur;

- kan de hoofdgedachte van een tekst weergeven en legt relaties tussen tekstdelen en kan die evalueren en beoordelen;
- kan samenhangende teksten schrijven met een eenvoudige, lineaire opbouw, over uiteenlopende en vertrouwde onderwerpen. De tekst bevat een volgorde met inleiding, kern en slot;
- beheerst nog niet alle spellingsproblemen, heeft kennis van de lijdende, bedrijvende en vragende vorm en beheerst moeilijke gevallen van de persoonsvorm.

3F (= 2S), de globale beschrijving voor taal

De leerling:

- kan actief en effectief deelnemen aan discussies, debatten en overleg, reageert adequaat op gesprekspartners, beschikt over een goede woordenschat;
- kan relatief complexe teksten lezen en de hoofdgedachte in eigen bewoordingen weergeven;
- kan tekstsoorten benoemen en trekt conclusies over intenties, opvattingen en gevoelens van de auteur;
- kan adolescentenliteratuur en eenvoudige volwassenenliteratuur kritisch lezen;
- kan met leeftijdgenoten discussiëren over de interpretatie en kwaliteit van de literaire teksten;
- kan gedetailleerde teksten schrijven waarin informatie en argumenten uit verschillende bronnen bijeengevoegd en beoordeeld worden;
- kan aantekeningen maken van een helder gestructureerd verhaal.

4F (= 3S), de globale beschrijving voor taal

De leerling:

- kan in alle soorten gesprekken de taal nauwkeurig en doeltreffend gebruiken;
- kan luisteren naar een grote variatie aan teksten;
- kan een oordeel geven over de waarde en de betrouwbaarheid van informatie en de aanvaardbaarheid ervan;
- kan meer complexe teksten lezen en volwassenenliteratuur, en kan de interesse in bepaalde schrijvers motiveren
- kan goed gestructureerde teksten schrijven over allerlei onderwerpen waarbij het woordgebruik rijk is en zeer gevarieerd en de lay-out bewust en consequent is toegepast.